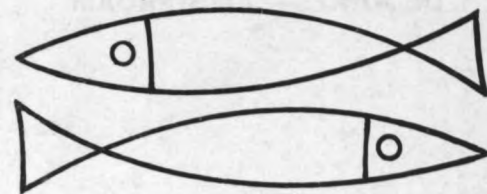

OPBOUW

weekblad tot opbouw van het gereformeerde leven

red. en sekr. riouwstr. 59, wormerveer

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

adm. kon. wilhelminalaan 38, leersum

E. R. POSTMA — EINDHOVEN

Genesis 2 en het huwelijk

Niet negatief

De negatieve vorm van de „tien woorden” (merendeels: gij zult niet...) en de vaak even negatieve uitleg in de Heid. Catechismus mogen ons niet verleiden tot een negatieve beoordeling van de aangeroerde onderwerpen. Het zevende woord bijv. (gij zult niet echtbreken) staat in een kader — de hele Schrift — waarin van het huwelijk hoog opgegeven wordt. De decaloog begint steeds opnieuw bij de simpelste grondbetrekkingen van de samenleving. De Schrift zelf ook. Naar mijn mening vormt Gen. 1-2 : 3 het opschrift boven en de inleiding van de volgende „hoofdstukken”, beter gezegd ontwikkelingsgeschiedenissen.

Opvallend is hoe de verteller van Gen. 1 stelselmatig toewerkt naar de pointe: de mens geschapen als beeld van God. Als Gods vertegenwoordiger in het aardse deel van Gods tweeledig rijk: hemel en aarde. Deze bestemming krijgt zelfs drievoudige nadruk.

Eerst heet het: laat ons mensen maken als ons beeld. Daarna: en God schiep de mens als Zijn beeld; als Gods beeld schiep Hij hem; mannelijk en vrouwelijk schiep Hij hen. De verteller heeft in het woord „mens” duidelijk de mensheid op het oog. Vandaar de eenheid (hem) en de uiteenlegging (hen): mannelijk en vrouwelijk. Met als consequentie: eerst in de samenhang en samengang van „mannelijk” en „vrouwelijk” fungeert de mens (mensheid) als beeld Gods. Discriminatie van de vrouw is hierbij uitgesloten.

De ander — dus andere ?

Spreken wij over „man en vrouw”, dan ligt eigenlijk automatisch de nadruk op het „anders zijn”. Mannen zijn anders dan vrouwen, meisjes anders dan jongetjes. Lezen wij nu Gen. 2 : 4 v.v., dan ver-

wachten wij ook automatisch dat „anders zijn” daarin beschreven te zien. We lezen het erin en tussen de regels door. Maar wie probeert onbevangen en argeloos de „ontwikkelingsgeschiedenis van de hemel en de aarde” (Gen. 2 : 4-4 : 26) te lezen, komt m.i. tot een tegengestelde conclusie. Binnen het kader van „waar begon het mee en waar liep het op uit?”, om met de woorden van wijlen prof. B. Holwerda te spreken, horen we over de relatie hemel en aarde. De eerste notitie vestigt weer de aandacht op God als de Schepper van hemel en aarde. Maar het aspect waaronder de aarde gezien wordt (er was nog geen enkel veldgewas... geen enkel kruid... m.a.w. de aarde was „woest en ledig”), is merkwaardigerwijze dit: er was geen mens om de aardbodem te bewerken (2 : 5). Direct daarop volgt hoe God de mens (adam) formeerde uit het stof der aarde (adama). Aarde en mens zijn hier nauw verbonden als veld en veldman. Daarop en daaruit volgt dat God „de hof van Eden” schiep en de mens daarin plaatste „om die te bewerken en te bewaren.” De verteller voelt zich blijkbaar in het minst niet geremd door de eerder verhaalde, rubricerende en corresponderende scheppingsindeling die in de „inleiding” voorafging.

Die ene — alleen

Integendeel: hij groepeerde en rangschikt feiten en gebeurtenissen zó, dat hij al vertellend doelbewust zijn hoorders meeneemt naar de climax. Hij gebruikt daarbij al het middel van de anticipatie, het „vooruitgrijpen” om de luisteraar nieuwsgierig te maken. Deze anticipatie geeft hij zó vorm: „en de HERE God zei: het is niet goed dat de mens alleen zij.” Dit lijkt dan een poosje in de lucht te blijven hangen. Want het vervolg luidt: „en de HERE God formeerde

de uit de aardbodem (! opnieuw uit de aarde aards, vgl. 1 Cor. 15 : 47 St. Vert.) al het gedierte des velds en al het gevogelte des hemels.” Waarom de vertelling in deze volgorde? Luister: „Ook bracht Hij het tot de mens, om te zien hoe deze het noemen zou; en zoals de mens elk levend wezen zou noemen, zo zou het heten...” Even tussen haakjes: wie hier op scholastische manier het begrip van Gods alwetendheid zou invoeren (God wist van te voren best welke naam het beestje krijgen zou) is bezig de wezenlijke aard van de Schrift te verkrachten en doet op schoolmeesterachtige manier af aan het wonder van de mens als geschapen als Gods beeld en gelijk-nis: „bijna goddelijk gemaakt”, Ps. 8 : 6). Wat de verteller be(t)oogt is dit: „en de mens gaf namen aan al het vee en aan al het gedierte des velds, maar voor zichzelf vond hij geen hulp die bij hem paste.” Gods conclusie, oordeel wordt ongemerkt overgebracht op, ingeplant in de mens. Alle dieren hebben hun passende partner, de mens is alléén.

Eén vlees

Heeft God de mens geformeerd van „stof uit de aardbodem” (2 : 7), de hulp die bij hem past wordt uit die mens zelf gemaakt. Want we horen de verteller verhalen hoe de HERE God „de rib (gebeente), die Hij uit de mens genomen had, bouwde tot een vrouw en haar tot Adam bracht” (2 : 21, 22). Maar als Adam ontwaakt, is zijn conclusie niet: die mens is anders (dat zouden wij verwacht hebben). Nee hij zegt juist omgekeerd: „dit is nu eindelijk been van mijn gebeente en vlees van mijn vlees.” En dat uit hij in de (voortgezette) naamgeving: deze zal „mannin” heten, omdat zij uit de man genomen is.” De mens heeft zijns gelijke, zijn partner gevonden. Daarbij behoort de annotatie, ook van later (Mt. 19 : 5 p.p.) uit de bijbel bekend: „daarom zal een man zijn vader en zijn moeder verlaten en zijn vrouw aanhangen, en zij zullen tot één vlees zijn.” Dat doelt primair op heel wat anders en meer dan „lichamelijke vereniging”: het gaat om de door God mogelijk gemaakte twee-eenheid van „de mens”. Dezelfde verteller laat Juda inzake Jozef zeggen: „hij is onze broeder, ons eigen vlees” (37 : 27) en doet

Laban Jacob begroeten met de woorden: „gij zijt mijn eigen vlees en bloed” (29 : 14).

Gelijk-soortig

Het doet ook denken aan wat Paulus schrijft: „Alle vlees is niet hetzelfde, maar dat van mensen is anders dan dat van beesten, en het vlees van vogels weer anders dan dat van vissen” (1 Cor. 15 : 39). Mensen vormen „een soort apart”, evenals de (land)dieren, de vogels en de vissen.

Ging het in Gen. 1 : 27 nog om de pure essentie, dat God „de mens” mannelijk en vrouwelijk schiep en dat zij zo konden functioneren als beeld van God, in 2 : 24 wordt al duidelijk gedacht aan het huwelijk, aan een twee-eenheid in een primair samenlevingsverband (de verteller gaat al uit van een situatie dat er gezinnen zijn: „zijn vader en moeder verlaten”). Maar daarbij is het niet het (wezenlijk) „anders zijn” dat het volle accent is, maar integendeel het „van één soort zijn” en dus echt samen-leven in de eigen categorie: ook de mens heeft zijn partner gekregen, de hulp die bij hem past. Alle moderne acties inzake de plaats van de vrouw in de samenleving, inclusief de feministische theologie, zijn op de eerste bladzijden van de bijbel al achterhaald. In de Schrift is de vrouw (dan wel de man, als bij de Amazones) geen ander-soortig, minder-waardig schepsel, laat staan een ding, een (lust)object: man en vrouw zijn elkaars volwaardige partners. Elke aantasting daarvan is in wezen al een breken van de echt, een ontbinding van het huwelijk, een ingaan tegen de door God gegeven scheppingsorde van het „één vlees”.

in dit nummer

- 353 Ds E. R. Postma,
Genesis 2 en het huwelijk
- 354 Drs H. de Jong,
Een discussie (1)
- 355 Dr J. Meulink,
De C van het C.D.A. (1)
- 356 D. W. L. Milo,
Die kerel uit de Bijbel — Job
- 356 Prof. dr H. J. Jager,
Zo was het (22)

EEN DISCUSSIE (1)

Onlangs, om precies te zijn, op 4 oktober 1978 was door het studenten-pastoraat in Amsterdam een discussie-avond belegd, voor alle studenten toegankelijk, maar vooral aangeboden aan de nieuw aangekomen eerstejaars. De discussie liep over de vraag: hoe links/rechts is de kerk? Voor de leiding van dit gesprek had men de bekende Huub Oosterhuis gevraagd. Voor de inleidingen ds R. Zuurmond, de bekende christen voor het socialisme, en mij, een onbekende ds uit Amsterdam.

Ik wil in de eerstvolgende twee nrs. van deze ontmoeting iets weergeven. Vooral de stellingen die van beide zijden vooraf waren ingeleverd. Als ik van beide verhalen een kenschetsing zou moeten geven, dan zou ik zeggen dat wat ds Zuurmond naar voren bracht vooral op de praktische politiek gericht was, terwijl mijn bijdrage meer aan de principiële kant bleef. Dit verschil is, geloof ik, niet toevallig.

Nog een opmerking vooraf: ik ga volgens mijn aantekeningen te werk. Dat wil zeggen: ik, die daar niet als verslaggever maar als deelnemer aan de discussie zat, heb meer herinnering bewaard aan wat ik, me thuis voorbereidend, opgeschreven heb dan aan wat in de discussie gezegd werd. Daarom is de toelichting op mijn stellingen en zijn de vragen die ik aan ds Z. stelde, uitvoerig weergegeven. Van de toelichting van ds Z. op zijn stellingen heb ik zelfs niets bewaard. Die waren trouwens ook zeer kort gehouden, omdat de stellingen zelf vrij uitvoerig waren.

Ik begin met de stellingen van ds Zuurmond, met daarachter de vragen die ik hem heb gesteld.

Hoe links/recht is de kerk?

Zeven stellingen voor de discussie op 4-10-1978 door Rochus Zuurmond.

Afspraken:

- Onder 'links' versta ik hier: geneigd mee te werken aan structurele veranderingen van de maatschappij in socialistische zin.
- 'Rechts' versta ik als anti-socialistisch.
- Onder 'kerk' versta ik hier: vertegenwoordigende kerkelijke lichamen vanaf kerkeraad/pa-rochieraad tot en met synode/bisschoppen.

Stellingen:

1. De messiaanse beweging is van oorsprong proletarisch. De kerk heeft — generaliserend gesproken — deze oorsprong reeds in de tweede eeuw na Christus verloochend. (Zie mijn opstel 'De gemeente van Korinthe' in *Wending* 33/4 van juni 1978, blz. 247 vlg.).
2. Theologisch betekent deze verloochening het loslaten van Tenakh als raam voor de messiaanse verkondiging en het daarvoor in de plaats stellen van de platoons-stoïsche wereldbeschouwing. Deze laatste, met zijn minachting voor het lichamelijke en het materiële, moet als ideologie van de heersende klassen worden gekwalificeerd.
3. De hellenistische erfenis is, ondanks de voortdurende verschuiving van accenten, in de kerk nog steeds werkzaam. In het Westen ligt — afgezien van joodse denkers als Rosenzweig en Levinas — de definitieve breuk daarmee filosofisch eerst bij Marx en theologisch bij Barth.
4. 'Links' is vanaf zijn ontstaan (19e eeuw) kwantitatief sterk in de minderheid. Dat hangt samen met het midden-klasse karakter van de kerk: hoewel objectief vaak proletarisch, subjectief toch burgerlijk. (Zie ook punt 7d).
5. De linkse minderheid wordt in de kerk slechts getolereerd onder de volgende voorwaarden:
 - a. Ze mag geen werkelijke invloed krijgen en moet een zaak van buitenbeentjes blijven. (Voorbeeld: De 'Zaak Ter Schegget');
 - b. Ze moet zich schikken in de stereotypen die de meerderheid haar (projecterend) oplegt; bijvoorbeeld:
 - ze is ontdaan over het droeve lot der 'armen',
 - ze heeft een begrijpelijke, maar enigszins naïe-

ve, sympathie voor de 'underdog',

- ze stelt in haar ijver geestelijke waarden achter bij materiële,
- haar filosofie is onkritisch, ze ziet 'de gevaren' van het marxisme niet,
- ze uit zich 'dogmatisch', betweterig, prekerig, drammerig en arrogant,
- ze begrijpt niet hoe een groot goed 'de vrijheid' is,
- ze is in principe gewelddadig, etc. etc. etc.

c. Ze moet voortdurend willig en bereid zijn zich door 'het midden' tegen 'rechts' te laten uitspelen.

6. De kerk verbergt haar intolerantie achter het ideologische masker der pluriformiteit.

7. Een linkse positie is in de kerk niet of nauwelijks bespreekbaar vanwege:

- a. een massieve — maar uiterst comfortabele — onkunde aangaande het socialisme, hetgeen kerkelijke woordvoerders overigens niet in het minst belet om hoog van de toren te blazen (Tovoorbeeld: prof. dr J. Verkuyll).
- b. een bijna geconditioneerde vlucht in het irrationele, zodra de zaak van het socialisme in de kerk ter sprake komt. (Recent voorbeeld: dr F. O. van Gennep in een editorial in 'In de Waagschaal' nr. 12 van sept. '78)
- c. de dominantie van de onder 5. genoemde stereotypen, o.a. middels de 'ideologische staatsapparaten' (Bv.: A. A. Spijkerboer haalt onmiddellijk de landelijke pers met zijn lasterpraatjes over CvS; prof. dr J. de Graaf beschrijft in een synodaal rapport CvS als een groep die afkerig is van de dialoog)
- b. de 'dictatuur van de bourgeoisie' niet alleen in de kerk, maar ook in de theologie, ja zelfs in de exegese. (Zie b.v. H. Gillwitzer, *De Kapitalistisch Revolutie* (Baarn 1975) 77 vlg. en vgl. het werk van Belo, Clévenot, Casalis en vele latijns-amerikaanse theologen.

Vragen aan ds R. Zuurmond.

1. Uitspraak van de pastor van Hermas (midden 2e eeuw): „Gij knechten Gods, weet dat gij hier in den vreemde verkeert, want uw stad is ver van de stad Rome verwijderd, die u eigenlijk had willen uitbannen en waarin gij u dan ook geen have en goed moet verwerven; laat haar los, ga naar uw eigen stad, waar gij naar uw eigen wet kunt leven, in grote vreugde.” We

hebben hier niet de minachting van het lichamelijke en het materiële maar wel de ten achter stelling van deze goederen bij 't goed dat nimmermeer vergaat'. Deze opvatting komt uit de bijbel: Hebreëen, 1 Petrus en de bergrede (Matth. 6: 19 v.v.: verzamelt u geen schatten op de aarde). Hoe kunt u zeggen dat we in de tweede eeuw na Christus al stuiten op de ideologie van de heersende klasse? Dit is midden in de vervolging geschreven. Er „heerste” toen nog geen enkele christen. Is het eigen aan de heersende klasse om in twee werelden te denken en te leven? Is dit niet méér eigen aan een vervolgde kerk? Heeft een heersende kerk niet de neiging zich in deze wereld thuis te voelen? Blijkt dat in de vroege kerkgeschiedenis niet uit de ontwikkeling van de leer der transsubstantiatie?

2. Kunt U aangeven waar de kerk in de tweede eeuw *bewust* gezegd heeft: we moeten af van Tenakh als raam van de Messiaanse verkondiging en we moeten een platoons-stoïsch Vorverständnis kiezen? Anders gezegd: Kunt u in de vroege kerkgeschiedenis zoiets aanwijzen als wat prof. Strijd in onze tijd openlijk bepleit heeft, dat wij een marxistisch Vorverständnis moeten kiezen voor de prediking van het evangelie? Als de kerk in later eeuwen meer platonisch is gaan denken, dan is haar dat meer overkomen dan dat ze dit bewust gekozen heeft. Men legde de bijbel naar Plato uit, maar men *dacht* dat men Plato naar de bijbel uitlegde. Om de vergelijking tussen de twee Vorverständnisse af te maken: dat de vroege kerk naar Plato gegrepen heeft, was een vergissing, maar een begrijpelijke. Dat men nu naar het marxisme grijpt als Vorverständnis is niet alleen een vergissing maar kan ik ook eerlijk niet begrijpen, gezien het anti-religieuze karakter van het marxisme.

3. In stelling 4 probeert u de 19e eeuwse kerkgeschiedenis met de sleutel van de klassenstrijd open te krijgen: Een midden-klassekerk tegenover een socialistische, linkse minderheid. Nu is er in de vorige eeuw ook een Af-scheiding geweest. Deze kan niet als een klassenstrijd getypeerd worden. Kunt u nu verklaren, waarom tegenover de Afgescheidenen wel maatregelen van kerkelijke tucht genomen zijn en tegen 'links' niet? *Ds De Cock is afgezet*, *ds Domela Nieuwenhuys is uitgetreden*. Er heeft een fellere strijd gewoed (met verdrukking en al) tussen de Hervormde kerk en de Afgescheidenen dan tussen de Hervormde kerk en de linkse minderheid. Dat laat op z'n minst zien dat u de vorige eeuw vanuit een te vernauwd perspectief bezieet. Er was kwantitatief en kwalitatief meer aan de hand dan alleen klassen-strijd.

J. MEULINK — ENSCHEDE

DE C VAN HET C.D.A. (1)

1980 het jaar van de fusie ?

Bij de totstandkoming van het C.D.A., als federatief samengaan van A.R.P., C.H.U. en K.V.P., was een van de moeilijkste problemen de verhouding van geloof en politiek. Met name tussen de K.V.P. en de A.R.P. was hierover een diepgaand verschil van mening.

Niet zo verwonderlijk, omdat de K.V.P. nog altijd onder invloed staat van de Thomistische opvatting van het natuur-genade schema, waarin een scheiding gemaakt wordt tussen het natuurlijke en het bovennatuurlijke. Dat natuurlijk leven, hoewel niet los van God staande, heeft een eigen ontwikkeling en is op eigen terrein autonoom. Christus wordt wel gezien als de normatieve, maar niet als de exclusieve openbaring van God. Deze beschouwing is moeilijk te rijmen met de A.R.-opvatting, die uitgaat van het absolute koningschap van Christus op elk terrein van het leven.

Wel is waar, dat men zowel bij de K.V.P. als de A.R.P. verflauwing van de grenzen moet constateren, dat neemt toch niet weg, dat bij de vraag naar het karakter van het C.D.A. de oude scheidslijnen weer duidelijk openbaar werden.

De middenpartij, een ideaal van vele K.V.P.-ers is voor de A.R.P. een gruwel. Na lange discussies is toen het besluit gevallen, dat het C.D.A. een open partij zou zijn in die zin, dat de vertegenwoordigers van het C.D.A. persoonlijk niet aan de grondslag gebonden zouden zijn.

Een slechte beslissing, omdat daarmee het karakter van het C.D.A. onduidelijk is geworden en onvoldoende waarborg is geschapen, dat het C.D.A. op de duur niet meer programpartij dan beginselpartij zou zijn.

De grondslagdiscussie is echter nog niet ten einde. Het C.D.A. heeft het voornemen medio 1980 te komen tot een fusie van de partijen, die nu nog slechts federatief samenwerken. Voordat tot deze stap wordt besloten, zal er nog een finale toetsing plaats moeten vinden van de mate van eenheid van uitgangspunten, program en beleid.

Een bijzonder moeilijk punt zal daarbij wel weer de grondslagkwestie worden.

Een C.D.A.-commissie heeft zich daarover diepgaand bezonnen. Onlangs is het rapport hiervan gereed gekomen.

Hoe zal het gaan met de C van het C.D.A. ?

Geen eenheid van Beleid

Al zal de grondslagkwestie moeilijk zijn, op dit moment blijkt ook eenheid van beleid een illusie te zijn. Het C.D.A. maakt thans zelfs een erg rommelige indruk.

Het is al even geleden, dat mevr. Van Leeuwen, bepaald niet geruisloos, de C.D.A.-Kamerfractie verliet. Zij was tot deze beslissing gekomen uit onvrede met het beleid van de top van de A.R.P. in de kabinetsformatie.

Al kwam er later een bestuursverklaring, dat mevr. Van Leeuwen haar „kritisch-politieke uitlatingen vande laatste weken t.a.v. de partijleiding terugneemt”, het is toch wel duidelijk dat mevr. Van Leeuwen niet kon instemmen met de gang van zaken.

Nu heeft de hr. Boersma met veel lawaai deze fractie verlaten. Zijn heengaan ging gepaard met tal van beschuldigingen. Opmerkingen als „gekuip” en „samenzweringen” getuigen bepaald niet van een hartelijke samenwerking, ook al moet men daarmee in aanmerking nemen, dat zachtmoedigheid en lankmoedigheid nooit kenmerkend waren voor het optreden van Boersma.

Uit zijn politieke testament is intussen wel duidelijk geworden, dat hij het sociaal-economisch beleid van het kabinet-Van Agt niet langer voor zijn verantwoording wenst te nemen en dat hij de houding van de C.D.A.-fractie halfslachtig vindt.

Intussen hebben de Kamerleden Scholten, Van Houwelingen en Faber aanvallen op het kabinet gedaan, die er bepaald niet om liegen. Het werd zelfs fractievoorzitter Aantjes te gortig.

Maar ook de heren Aantjes en Van Agt zijn geen toonbeelden van eensgezindheid.

Bij tal van vraagstukken blijkt er binnen de brede boezem van de C.D.A.-Kamerfractie verschil van mening te bestaan.

Toen de hr. Biesheuvel indertijd als fractievoorzitter een paar schoten voor de boeg loste, was heel Den Haag in rep en roer. Als buitenstaander krijg je de indruk, dat het kabinet, waarin C.D.A.-ministers de meerderheid vormen, geregeld onder spervuur van de C.D.A.-fractie staat.

Van eenstemmigheid t.a.v. het beleid is in elk geval geen sprake. De uitdrukking „bloedgroepen” is veelzeggend.

Is hier sprake van kinderziektes, omdat de samenwerkende partijen nog aan elkaar moeten wennen? Of speelt het verschillende uitgangspunt hier ook een rol?

In elk geval wijst deze gang van zaken niet op een goede gezondheid van het nog prille C.D.A.

Terecht concludeerde het Friesch Dagblad, dat het C.D.A.-koor niet eenstemmig zingt. Dat is niet zo erg, als het maar niet vals zingt, want dan wordt het C.D.A. ongeloofwaardig.

Ik vrees, dat er inderdaad valse klanken gehoord worden.

Speelt het uitgangspunt hier een rol ?

In het Friesch Dagblad werd gepoogd bepaalde verschillen te verklaren uit de uitgangspunten.

Bij de benadering vanuit het natuur-genade schema wordt het menselijk leven ingedeeld in twee zelfstandige afdelingen, één voor het godsdienstig en kerkelijk leven en één voor het natuurlijk leven.

Daartegenover moet naar calvinistische visie het principiële uitgangspunt op elk levensterrein zo goed mogelijk tot uitdrukking worden gebracht. Dit betekent, dat niet voor het getuigenis, maar voor kompromis gekozen wordt. Hieruit zou dan zijn te verklaren, dat Van Agt de abortus wel fundamenteel afwijst met het woord, maar tijdens zijn ministerschap toch een bijna ongebreidelde abortuspraktijk toeliet.

Daartegenover proberen nu de ministers De Ruiters en Ginjaars een kompromis te bereiken, waarbij gepoogd wordt het kwaad te kanaliseren, in te dammen. Dat zou dan blijkbaar in de lijn van het Calvinisme liggen.

Ik meen, dat het Friesch Dagblad hier de plank mis slaat.

Zo wordt met name aan Van Agt hier tekort gedaan. Alsof hij ook als minister van justitie niet getracht heeft de abortus-praktijk te breidelen. Dat dit niet gelukt is, is waarlijk niet in de eerste plaats aan hem toe te schrijven. En alsof ook niet van K.V.P.-zijde getracht is dit kwaad in te dammen. Een dergelijk voorstel van A.R.P.-K.V.P.-zijde kon echter helaas niet de meerderheid in de Kamer halen.

Ook het Antwoord van Van Agt aan de zeven theologen op 13 oktober 1977 laat zien, dat het Friesch Dagblad Van Agt onrecht doet.

En het is uitgerekend de hr. Boersma, die bij zijn vertrek opmerkt, dat het C.D.A. te veel compromissen sluit.

Kompromis politiek is noch voor de K.V.P. noch voor de A.R.P. een vreemde zaak.

De C van het C.D.A. in het geding ?

Wel is waar, dat van de kant van de ontevreden A.R.-Kamerleden nog al eens de gedachte gelanceerd wordt, dat de C van het C.D.A. hier metterdaad in het geding is.

Is dat wel helemaal terecht? Zijn zij echt *de* vertolkers van de A.R.-visie? Ik denk nu met name aan het interview, dat op 4 september in Vrij Nederland verscheen, waarbij Boersma een gesprek met Bibeb had.

Een paar citaten:

„Je moet God niet uitlachen, ik heb veel kritiek op hem, ja, ik vind, dat de dingen stom aanpakt, onbillijk en wreed.”

„Ik ben niet kerks maar ik vind dat het christendom een heleboel fijne dingen heeft, die mij aanspreken. Naastenliefde zegt meer dan solidariteit. De armoede in de wereld, het interesseert velen geen pest. Maar wel met uitgestreken smoelen met de blijde boodschap aankomen. Christenen moeten voorop lopen en voortdurend drammen: zo kan het niet.”

In deze woorden van Boersma krijgt de C toch wel een bepaalde kleur.

Boersma zegt trouw te willen blijven aan het wezenlijke van de christelijke politiek. Dat ligt bij hem echter uitsluitend in het sociale vlak. Hij is verder blijkbaar van mening, dat een dergelijke politiek alleen met socialistische te verwezenlijken is.

Van Houwelingen en Scholten vinden, dat het C.D.A. zich te rechts opstelt. Ze missen te zeer een evangelische radikaliteit.

Van Houwelingen acht een markant gevaar bij het C.D.A. het conservatisme, dat hij identificeert met egoïsme. De inkomensverhoudingen zijn volgens hem volstrekt in strijd met evangelische gerechtigheid. Hij hoort vaak alleen maar standpunten, die hij onchristelijk vindt.

Deze heren zijn niet karig met uitspraken over wat christelijk en niet christelijk is volgens hun mening. Wanneer men niet sociaal links is b.v. is men niet christelijk.

Deze linkervleugel van de A.R.P. geeft de indruk zich te zien als het denkend deel der natie. Geen wonder, dat deze betweterige houding bij anderen grote irritaties oproept.

Het is evenmin bevreemdend, dat de Evangelisch Progressieve Volkspartij, een splinterpartij van radicalen, de ontevreden Kamerleden direct

(vervolg op pagina 356 - onderaan)

D. W. L. MILO — DALMALLY

Die kerel uit de Bijbel - Job

We vertelden u een vorig maal, hoe een student die Job heette zich refereerde aan „die kerel uit de Bijbel”. Via het woord „kerel” kwamen we bij de zonen van Zeruja terecht en dwaalden van Job af. Dat moeten we nog goed maken.

Want waarom, zo vroegen wij u af, moest Job vernederd worden met de naam „kerel”? Waarom was die student niet happy met zijn mooie Bijbelse naam? Want waarlijk (zo was onze mening) kan een mens blij zijn als hij vernoemd is naar de man Job, Gods knecht, Godvrezend, vroom en oprecht, wijkend van het kwaad. Van die man Job zijn, behalve wat hiervoor uit Gods mond werd opgetekend, nog vele en zeer heerlijke dingen te vertellen.

Een van de eerste mooie dingen van Job was zijn zorg over de onberispelijke wandel van zijn tien kinderen. Niet zijn bezorgdheid maar zijn zorg. Die kinderen gingen namelijk plezierig met elkaar om. Stel je voor: zeven zonen en drie dochters — een mooi schooltje. Elke zoon gaf op zijn beurt een familie-reünie, een verjaarsfeestje of een instuif; we zeggen vandaag een gegarneerde borrel. En daar werd natuurlijk wat gedronken. En daar werd natuurlijk wat afgebabbel. De zusjes hoefden misschien niet eens alles aan te horen — maar de broers zullen wel van leer hebben getrokken. Er werd daar nooit een onvertogen woord gezegd? Werd daar nooit een gebbetje uitgehaald, een linke sjacher verzonnen? U weet het niet, wij weten het niet, Job wist het niet.

Maar Job riep zijn tien kinderen op, na afloop van elk feest. Hij wilde weten of ze hem nog konden aanzien; of ze de Heere nog konden aanzien. En hij droeg zijn kinderen aan de Heere op, vroeg vergeving voor het geval ze van 's Heeren wegen waren afgeweken.

Doen uw ouders dat voor u? Doet u dat voor uw kinderen? Wij hebben een vader gekend — wat zeg ik: een vader gehad — die zijn tien kinderen dagelijks aan de Heere opdroeg die vergeving vroeg voor hun ongeweten zonden. Dat is dogmatisch niet helemaal correct, wel? Voor een recht gebed dienen wij onze nood en ellendigheid recht en grondig te

kennen, zegt de Heidelbergse Catechismus. En dat deed Job niet. Die gokte à la baisse, zouden ze vandaag op de Beurs zeggen. Maar Job deed er goed aan, zegt de Bijbel. Dan doen wij er goed aan, hem na te volgen.

—o—

Het tweede van Job kent iedereen: zijn Jobsgeduld. Dat hij boven menselijke mate beproefd is in zijn lijden. Het boek Job heet wel het boek van het menselijk lijden. Hij verloor zijn goederen, zijn vee, zijn kinderen. Hij verloor zijn vrouw — want zij steunde hem niet in zijn geloof maar porde hem aan, God los te laten. Hij verloor zijn vrienden — want zij pijnigden hem, door hun dogma's van schuld-en-boete op hem uit te proberen. Hij verloor tenslotte zijn Jobsgeduld tegenover God de Heere, in Wie hij een vriend — en geen vijand — wilde blijven zien. En zelfs toen de Heere Job op zijn plaats zette, hem het evenwicht en de juiste kijk op de verhoudingen hergaf, bleef Gods oordeel: Mijn knecht Job heeft recht van Mij gesproken.

Het is haast mens-onmogelijk zich de geloofshoogte in te denken, welke Job heeft mogen bereiken. Terwijl alles hem ontviel, terwijl horen en zien hem verging, terwijl God de Heere zich voor hem schuil hield... (een situatie, die alleen met Christus' kruisdood te vergelijken is) bleef Job zich aan zijn God vastklampen. En gaf ons dit lied:

*Ik weet dat mijn verlosser leeft,
tenslotte zal Hij deze wereld binnentreden
en al ben ik nog zo geschonden,
ik zal God zien vanuit dit mijn lijf,
aan mijn zijde zal ik Hem zien,
met eigen ogen...
ik sterf haast van verlangen.*

En ook deze zang:

*Zie, mijn Getuige is in de hemel,
mijn Advocaat in den hoge.
Ook al bespotten mij mijn vrienden,
nochtans richt zich
mijn schreiend oog op God.*

—o—

Maar de Bijbel geeft nog veel meer informatie over Job, die we maar niet terzijde moesten leggen. Job was een man van aanzien. Zijn kinderen vertroetelden hem. Het jongvolk trok zich terug, het volwassen volk

Vervolg van pagina 355

De C van het C.D.A.

uitnodigde tot de E.V.P. toe te treden. Ze mochten daarbij tevens lid van de A.R.P. blijven.

Daar is inderdaad een belangrijk punt van overeenkomst tussen Boersma c.s. en de E.V.P., nl. dat ze de bijbelse gerechtigheid versmallen tot sociale gerechtigheid, de zorg voor de minder bedeelde.

Uit deze kring hoort men weinig verontruste geluiden over de abortus, noch over de stelselmatige vernieling van huwelijk en gezin, noch over geestelijke milieuverontreiniging.

Men heeft aandacht voor een bepaald gebod van God, maar vergeten wordt, dat bijbelse gerechtigheid veel verder gaat. Deze gerechtigheid betreft *alle* mensen, rijken, armen, overheid en onderdaad. De overheid is Gods dienaar ten goede van het hele volk.

Daarbij is niet één gebod in het geding, maar alle geboden van God.

Helaas heeft Aantjes aan de gedachten van Boersma c.s. voet gegeven in zijn bekende „bergrede”-toespraak. Ook in deze bewogen rede werd het ambt van de overheid te weinig centraal gesteld.

Het is duidelijk, dat hierover binnen de A.R.P. verschil van mening is. Boersma c.s. kunnen bepaald niet geacht worden hierin de spreekbuis van de hele A.R.P. te zijn.

De C van het C.D.A. loopt inderdaad gevaar.

Maar daar is meer aan de hand, dan Boersma c.s. signaleren.

H. J. JAGER — KAMPEN

Zo was het (22)

In de pastorale praktijk ben ik met veel brs. en zrs. in aanraking gekomen die moeite hadden met de viering van het Avondmaal. Vermoedelijk zijn er zo nog niet weinigen. Ze hebben moeite met de zelftoetsing of zelfbeschouwing. Een zelfbeschouwer bekijkt zichzelf. Hij wroet om zo te zeggen in eigen hart of gemoed. En stelt zich de vraag: Is mijn ellende-besef wel diep genoeg? Meestal komt hij tot de conclusie: neen. En blijft weg. Of hij stelt vast, dat z'n verslagenheid over de zonde groot genoeg is. En met die verslagenheid komt hij dan bij de Here. Daarop vertrouwend. Hij stelt zich ook de vraag: is mijn geloofsbeléving wel sterk genoeg? Meestal komt hij tot het antwoord: neen. En viert geen Avondmaal. Soms zegt hij bij zichzelf: ja, mijn geloofservaring is zó krachtig en machtig. En met dát geloof gaat hij aanzitten aan de Tafel van de Here. En de zelfbeschouwing over het „stuk der dankbaarheid” kan weer twee uitkomsten hebben. Men vindt te weinig dankbaarheidsgevoel óf genoeg. En op grond van die conclusie durft men „aangaan” of men durft het niet. De zelfbeschouwer is met zichzelf bezig en heeft met zichzelf te doen.

Wie zich toetst aan het Woord des HEREN gaat anders te werk. Hij vraagt zich af: Geloof ik in de Here Jezus? Of soms niet?

Erken ik concreet mijn zonden, tegen de HERE en zijn geboden?

Is het mijn lust de HERE te dienen en te loven?

Hij die zich keurt op de rechte wijze heeft met de HERE te doen. Met het

stond op als hij binnenkwam. Zelfs magistraten zwegen, notabelen bogen diep.

Waarom? Keken ze hem naar de ogen? Hadden ze hem nodig? Nee. Job stond in aanzien vanwege zijn machtige levenswandel. Hij was de redder van reddeloze armen, de hulp van hulpeloze wezen. Hij heeft het hart van de weduwe blijdschap gegeven, stervenden bijgestaan. Voor de blinde betekende hij het licht, de lammen hielp hij vooruit. Voor behoeftigen was hij een vader, een advocaat voor rechteloze vreemdelingen. Misdadigers heeft hij op de kop gezeten, hun het geroofde afgenomen.

Als hij zich ooit vergrepen had aan andermans eigendom, zei Job, dan mocht een ander oogsten wat Job gezaaid had. Als hij zich ooit met vreemde vrouwen had afgegeven, zei Job, dan mocht een ander pret maken met Job's vrouw. Hij heeft zelfs zijn slavin en slaaf hun recht niet onthouden, wat gemakkelijk gekund had. Maar hij bedacht, dat ze door dezelfde Schepper gemaakt waren als Job zelf. Hij heeft de armen geen steun geweigerd. Hij heeft nimmer gegeten wanneer hongerige ogen moesten toezien. Zoals God voor hem van jongs af aan gezorgd heeft, zo zorgde hij voor anderen. Zijn huis stond gastvrij open, geen vreemdeling behoefde buiten te slapen. Dat alles was nu zijn „redelijke godsdienst”; zou Jacobus, zou Psalm 146 zeggen.

Als hij sprak hing dan ook ieder aan zijn lippen. Ze wachtten tot hij zijn mond opende en als hij gesproken had nam niemand meer het woord. Job was een groot man, een volksleider, een koninklijke figuur, een voorganger, een wegwijzer. Zijn bemoedigende lach bracht zonneshijn in zijn omgeving. *)

Dat alles heeft Job zelf gezegd. Wat zegt u: eigen roem stinkt? Nee, dat kunt u niet menen. Weliswaar zei Salomo: laat een vreemde u prijzen en niet uw eigen mond — maar Job prees zichzelf niet, hij schepte niet op! Kun je denken. Hij was door de barre nood gedwongen, zijn papieren voor God de Heere op tafel te leggen. En hij toonde een blanco attestatie, die door God zelf werd goed bevonden. Want al spreekt iemand goede dingen van zichzelf, wanneer het ooit moet, dan kan hij nog wel de waarheid zeggen. En Job sprak de waarheid. Zulk spreken moeten we hem en elkaar maar niet ontzeggen.

—o—

Als u aan het boek Job begint duizelt u van alles, wat daar naar voren springt. Het ene is nog geweldiger dan het andere. Wat denkt u van het volgende?

*) En zoekt u dat alles nu zelf maar eens op. Anders krijg ik weer te horen dat ik te veel verwijsplaatsen aangeef.

resultaat: Ik geloof, kom mij te hulp in mijn strijd tegen m'n ongelooft. De zelfbeschouwer leeft eigenlijk van eigen schuldbesef of geloofsbeleving of eigen werk. Terwijl de zelfbeproefer leeft van de genade Góds.

Een andere moeilijkheid voor weinigen (of velen?) is een verkeerd tekstgebruik. Bijv. met betrekking tot een bepaalde leer van de Uitverkiezing. Voor velen is dit een stuk, zwaar om te verstaan. Men praat er liever maar niet over. Men meent hier met een gevaarlijk terrein te maken te hebben. Sommigen leren: je moet er niet mee beginnen, maar mee eindigen. In onze kringen wordt er dunkt mij weinig over gesproken. En ook in de prediking is er zelden sprake van. Terwijl de Bijbel er vrij veel over spreekt. Dus mogen wij het ook wel doen. Zonder er bang voor te zijn. Als de HERE in Zijn Woord van verkiezing spreekt jaagt Hij niemand de stuipen op het lijf. Hij dringt ons ook niet tot lijdelijkheid. Hij leert ons ook niet zeggen: Ben ik verkoren, dan bij ik verkoren; en ben ik verloren dan ben ik verloren. Als de HERE van zijn verkiezende liefde spreekt, dan prikkelt Hij ons juist tot de hoogste activiteit! Dat doet ook een tekst, waarover ik nogal eens sprak en preekte: „Want velen zijn geroepen, maar weinigen uitverkoren.”

Is deze tekst niet geschikt om ons het angstzweet uit de poriën te drijven? Is het verkrijgen van de verlossing dan een dubbeltje op z'n kant? Een lot uit de loterij? Daar is geen sprake van! Een verkeerd gebruik van dit woord kan ons wel angstig maken. Een goed gebruik niet.

Maar laten we Mattheüs 22 : 1-14 maar eens in z'n geheel lezen.

„Het Koninkrijk der hemelen is gelijk aan een Koning, die voor zijn zoon een bruiloft bereidde. En hij zond zijn slaven uit om de genoden te roepen, doch zij wilden niet komen. Weer zond hij andere slaven uit, met de boodschap: Zegt aan de genodigden: Zie, ik heb mijn maaltijd bereid, mijn ossen en gemeste beesten zijn geslacht en alles is gereed; komt tot de bruiloft. Maar zij sloegen er geen acht op en gingen heen, de een naar

Job wist van mineralen, van edele metalen, van ederstenen, van mijnbouw en van parelvisserij af. Wanneer hij op zoek is naar „de wijsheid” komen al deze dingen op tafel. Zilver, zegt Job, kan iedereen wel ergens vinden. En goud was je uit rivierzand. (Tussen haakjes: hier vlak bij, in het dorpje Tyndrum, heeft vorig jaar een woonwagenbewoner in enkele maanden voor £ 70 aan zuiver goud uit het zand van de Cononish Rivier gezeefd.) Erts haal je uit de bodem en door verhitting haal je er koper uit. Als je niet bang bent voor het donker kun je diep in de aarde doordringen, zegt Job: door uitgehakte gangen ver van de bewoonde wereld. Boven de grond groeit het gouden graan? Ja, en onder de grond zit nog veel meer rijkdom: saffier en stofgoud haal je uit tunnels, zegt Job.

Maar inderdaad — de wijsheid heeft hij er niet gevonden. Geen levend mens heeft hem de weg erheen kunnen wijzen. Voor al het gedolven zilver en al het gewassen goud kun je geen wijsheid kopen; voor geen koralijn of saffier, voor geen goud of glas, voor geen koraal of kristal, voor geen parels of topaas kun je wijsheid kopen. Ga je de oceanen over — je vindt haar niet. Probeer je haar met het oog van de vogels hoog uit de lucht te ontdekken — vergeet het maar. Ga je luisteren bij de dood en het dodenrijk — daar hebben ze er nauwelijks van gehoord. Alleen God weet de weg er heen. Hij ziet immers tot over de grenzen der aarde. En Hij zegt: wijsheid is God te vrezen en het kwaad te vermijden.

Die beelden van Job — waar kent u die van? Lijken ze niet op wat Mozes zei: de geboden die ik u heden geef liggen niet buiten uw bereik; ze zijn niet in de hoogte, ze zijn niet overzee, ze zijn vlak bij: in uw mond en in uw hart? En Paulus schreef dat na: zoek het maar niet in den hoge, zoek het maar niet in het dodenrijk. Het woord is vlak bij: in uw mond, in uw hart. Want het geloof van uw hart brengt u gerechtigheid. De belijdenis van uw mond brengt u het heil.

—o—

Ja, als we over Job beginnen, zouden we nog weken kunnen doorgaan. Wist u dat de persoon van Job ook buiten het 15e bijbelboek voorkomt? Wist u dat Ezechiël (wiens profetie aan die van Daniël voorafgaat) de namen Noach. Daniël en Job noemt? Tot twee maal toe en in deze volgorde? Wist u dat ook Jacobus de naam Job noemde?

Dat doet u toch nadenken over de historiciteit van Job, is het niet? Want hoe veel onwaarschijns ook in dit boek voorkomt en hoe zeer ook naar de datum van de opstelling gegist wordt (van voor Abraham af tot na de ballingschap toe) het boek toont een volmaaktheid, die in geen der apocriefe geschriften te vinden is. En dit alles vervult ons met voldoende eerbied, om over Job nooit meer te spreken als over die kerel uit de Bijbel.

zijn akker, de ander naar zijn zaken. De overigen grepen zijn slaven en zij doodden en mishandelden hen. En de koning werd toornig en hij zond zijn legers uit en verdelgde die moordenaars en stak hun stad in brand.

Toen zei hij tot zijn slaven: De bruiloft is wel gereed, maar de genodigden waren het niet waard. Gaat daarom naar de kruispunten der wegen en nodigt allen die gij aantreft, tot de bruiloft. En die slaven gingen naar de wegen en verzamelden allen, die zij aantroffen, zowel slechten als goeden. En de bruiloftszaal werd vol met hen die aanlagen.

Toen de koning binnentrad om hen, die aanlagen te overzien, zag hij daar iemand, die geen bruiloftskleed aanhad. En hij zeide tot hem: Vriend, hoe zijt gij hier gekomen zonder bruiloftskleed? En hij verstomde. Toen zei de koning tot de bedienden: Bindt hem aan handen en voeten en werpt hem uit in de buitenste duisternis; daar zal het geween zijn en het tandengeknars.

Want velen zijn geroepen, maar weinigen uitverkoren.”

Velen hebben deze laatste woorden zó verstaan, alsof de roeping door het Evangelie eigenlijk niet ernstig gemeend is. Alsof de uitverkiezing (van eeuwigheid zegt men dan) die roeping eigenlijk krachteloos maakt. Dat het Evangelie roept zegt volgens hen wel iets, maar niet veel. Het komt er maar op aan, dat men bij de „weinigen” behoort, die (van eeuwigheid!) verkoren zijn. En het is maar een moeilijke bezigheid om daar achter te komen.

Doch zó rukt men deze tekst uit z'n verband. En zo past ze wel in een bepaald, verkeerd leersysteem, maar niet aan het slot van deze gelijkenis! Laat voor alles één ding vaststaan: De roeping door het Evangelie is ernstig gemeend. Niet, omdat onze Belijdenis dat heeft uitgesproken. Maar omdat de HERE trouw is. Omdat Zijn beloften onberouwelijk zijn, d.w.z. de HERE krijgt er nooit berouw van, dat Hij door het Evangelie heeft geroepen uit de duisternis tot het wonderbare licht van Zijn genade.

Hij roept toch niet op tot geloof, terwijl Hij achterbaks zou denken: Maar dat zal niet baten want Ik heb je niet uitverkoren? Hij roept toch niet op tot bekering terwijl Hij denkt: maar dat is onmogelijk, want Ik roep maar „uitwendig”? Wie dat denkt en zo leert doet goddeloos. Zó is de Vader van de Here Jezus niet. Nooit is iemand, die het Evangelie gehoorzaamde teleurgesteld uitgekomen. Als Hij zegt: Geloof het Evangelie, dan mógen wij dat doen en moeten het. En als Hij oproept tot bekering dan mógen wij ons bekeren en moeten het doen. En kúnnen het ook, in vertrouwen op Zijn Genade en Geest. Dan „werken wij onze redding met zorgvuldigheid, omdat het God is die in ons bewerkt het willen en het werken, tot roem van Zijn heilswil.”

Uit de gelijkenis blijkt, dat velen eerst werden uitgenodigd en later nog speciaal werden opgeroepen om nu te komen tot de bruiloft. Maar — zo staat er — zij wilden niet komen. Zij wilden niet! Als daarna nog anderen worden uitgenodigd, nu alles klaar is, dan staat er weer: Zij hadden er geen oren naar. Zij vonden het feest van geen waarde. De akker was voor de één belangrijker dan de bruiloft. Een ander z'n koopmanschap. Anderen werden zo kwaad, dat zij de boodschappers grepen en sloegen en doodden. Zo heeft het volk der Joden met de Here Jezus gedaan. Evenals vroeger met de profeten en later met de apostelen. Toen is Jeruzalem verwoest en de verachters van het Evangelie zijn omgekomen.

Daarna zijn de Evangelisten de wereld ingetrokken. En velen kwamen tot de bruiloft. Toen kwam de koning zelf om met de gasten kennis te maken. En daar zag hij iemand zonder feestkleed. Zonder een gewaad, dat bij een bruiloft past. Hij wilde wel een feestje, maar hij wilde geen moeite doen om zich er voor te kleden. Hij hield zich niet aan de gezonde, goede regel voor een bruiloftsfeest. Met andere woorden: Hij wilde niet afstaan van alle ongerechtigheid. Hij maakte zijn roeping en verkiezing niet vast om zo te zeggen. En als hij zich niet verantwoorden kan wordt hij op bevel van de koning uit de verlichte feestzaal gegooid en kwam hij in de duisternis terecht.

En dat door eigen schuld. Dat blijkt duidelijk uit het verhaal. Want als de koning vraagt: „Vriend, hoe zijt gij hier zo gekomen zonder feestkleed?”, dan verstomt hij. Letterlijk: hij had een muilkorf voor. Hij kon geen woord ter verontschuldiging uitbrengen. Hij kon niets tegen het vonnis inbrengen.

Maar kwam dat nu, omdat hij van eeuwigheid niet was verkoren? Maar dat zou toch — met eerbied gezegd — gemeen zijn van de HERE. Van God, de Koning in het Koninkrijk der hemelen. Dan zou Hij het „achter de ellebogen hebben”. Dan zou Hij veel beloven en niets geven. En het ook nooit van plan zijn geweest! De HERE zou door het Evangelie beloven: vergeving en eeuwig leven, de hulp van Zijn genade en Geest en alijdurende blijdschap; maar dat zou niet „menens” zijn en het zou niets uithalen vanwege een „eeuwig besluit van verkiezing en verwerping”? Gelove wie het geloven wil, ik geloof het niet. En de Schriften leren het ons ook zo niet.

Maar hoe zit het dan? Er staat toch maar: „velen geroepen en weinigen uitverkoren.” Inderdaad, en dat moeten we zo laten staan. Maar het gaat hier niet over een verkiezing-van-eeuwigheid. Ook niet over verkiezing-in-de-tijd. Want roeping en verkiezing in de tijd, in het heden der genade, vallen samen. Denkt maar aan de tekst: „maakt uw roeping en verkiezing vast.”

Neen, maar hier wordt bedoeld de verkiezing of uitverkiezing aan het einde der dagen. Dan zal er scheiding gemaakt worden tussen „de bokken en de schapen”. Zoals er in Matth. 25 staat. Er zal dan scheiding gemaakt worden tussen hen, die God vrezen en die het niet doen. Tussen hen, die de Here Jezus echt gevolgd hebben en hen, die dat niet gedaan hebben. Zij die een beker water reikten aan een dorstige of een hap brood aan een hongerige enz.; zij zullen aan de rechterhand gezet worden. De anderen aan de linkerkant.

Het gaat dus niet om een van-eeuwigheid-tot-eeuwigheid-vaststaande-verkiezing of lotsbeschikking. Maar het gaat om de keuze, die aan het einde der dagen gemaakt zal worden tussen gelovigen en ongelovigen; tussen hen die ernst hebben gemaakt met hun roeping en verkiezing in de tijd en die dat niet gedaan hebben. Uit het verband blijkt, dat dit de enige en goede verklaring is en kan zijn. Deze tekst mag en moet ons dus niet de stuipen op het lijf jagen. Maar ons dringen tot een godzalige, godvrezende wandel of leven.

Dat komt ons mogelijk vreemd voor. Tegenwoordig zegt men: dat komt vreemd over. Want zo spreekt men gewoonlijk niet over verkiezing. Maar laat ik deze keer eens een autoriteit noemen: Calvin schreef er zo over. Namelijk als volgt: „Als heden ten dage door de verkondiging van het Evangelie meer mensen tot de kerk worden verzameld dan vroeger door of onder de wet (onder het O.T.) zo is het toch maar een klein deel, dat zijn geloof door een nieuw leven bewijst. Daarom zullen wij ons niet met

de blote schijn van geloof tevreden stellen maar onszelf ernstig toetsen, opdat wij bij de laatste keuring tot de echte christenen mogen gerekend worden.”

Dat is heel wat anders dan de manier waarop deze tekst meestal is misbruikt. Hij is een aansporing om onze roeping en verkiezing vast te maken. Om ons zo een vast vertrouwen te geven, dat wij bij de wederkomst van Christus niet aan z'n linkerkant, maar aan z'n rechterzijde mogen gesteld worden. „Wie de naam van Christus noemt, sta af van ongerechtigheid.” Deze tekst wil onze verantwoordelijkheid en werkzaamheid niet verlammen, maar juist prikkelen. Het geldt nog: velen geroepen, weinigen uitverkoren. Van ons volk kan nog in zekere zin gezegd worden, dat bijna allen op de een of andere manier geroepen worden. En in vergelijking daarmee zijn het heel weinigen, die aan de roeping gehoor geven. En eens zullen ingaan in het Koninkrijk der hemelen. In veel landen om ons heen geldt dit in nog sterkere mate. In Duitsland en de landen van het Noorden worden vrijwel alle kinderen nog gedoopt. De meesten worden ook nog, met groot feest vaak, „aangenomen” zal ik maar zeggen. Maar slechts enkele procenten van hen komen daarna nog in kerk of klooster zoals men zegt.

Deze tekst roept ook ons allen toe: Zorgt dat u er bij komt of er bij behoort en er blijft behoren! Namelijk bij die schare, die ontelbaar is op een nieuwe aarde onder een nieuwe hemel. Om altijd bij de Here te zijn.

Kerknieuws — Het al 35 jaar oude blad Kerknieuws onder de redactie van drs N. Scheps te Heerlen verschijnt sinds kort in een nieuwe vorm. Deze nieuwe vorm houdt voornamelijk in dat het uiterlijk enigszins is veranderd en dat de inhoud gevarieerder is geworden. De formule van het blad is echter gebleven zoals die was: een objectief informatieblad. Kerknieuws verschijnt wekelijks en kost per jaar f 47,—, per kwartaal f 12,50.

Adres van redactie en administratie: Ovidiusstraat 11, Postbus 280, 6400 AG Heerlen, tel. 045-710401.

Elisabethbode, Kerstnummer — In dit nummer vooral aandacht aan de vrede en de „onvrede” van Kerst. Over de inhoud: een aantal kerstgedichten, een kerstverhaal om (voor) te lezen, een puzzel voor de kinderen, artikelen van diverse medewerkers en medewerkerssters en een keur van prachtige illustraties. De prijs varieert (afhankelijk van het te bestellen aantal) van 75 tot 20 cent per exemplaar. Bestellingen voor 1 december te richten aan: Elisabethbode, Antwoordnummer 4, 7240 VB Lochem.

Drs H. de Jong, De Twee Messiasen — Op de achterflap: „Op buitengewoon boeiende en interessante wijze heeft ds De Jong in 31 achtereenvolgende zondagen het oudtestamentische bijbelboek 1 Samuël voor zijn Amsterdamse gemeenteleden behandeld.” Het boek telt 231 pagina's, kost f 28,50 en is uitgegeven door Kok, Kampen.

Prof. dr A. Th. van Deursen, Het korpelgeld van de Gouden Eeuw - deel 2: Volkscultuur — Uit het Woord vooraf: „In dit tweede deel gaat het om de vrije uren. Dat is de samenhang tussen huwelijksleven, herbergbezoek en ontspanningslectuur.” 140 bladzijden, f 15,—, uitgegeven door Van Gorcum, Assen/Amsterdam.

Pro Juventute, Oranjekalender 1979 — Deze 32e Oranjekalender is verkrijgbaar bij alle Verenigingen Pro Juventute/Stichtingen voor Jeugd en Gezin en bij het besteladres: Kalenderactie Pro Juventute, Postbus 7101, 1007 JC Amsterdam, tel. 020-790949, giro 517400. Prijs f 6,25 (verzendenkosten f 2,10 extra).

Prof. C. Veenhof, Communisme - een religie (tweede druk) — Uit het woord vooraf: „In dit geschrift willen wij enkele facetten van het communisme, de concrete gestalte van het leninistisch-marxisme, bezien, speciaal aandacht wijddend aan het religieuze karakter, het karakter van een pseudo-religie, dat deze ideologie kenmerkt.” Deze brochure is verschenen in de serie Reformatorische stemmen en uitgegeven door de Willem de Zwijgerstichting, Apeldoorn. 64 pagina's, f 7,50.

K. Exalto, De zekerheid des geloofs bij Calvin — Uitgegeven in dezelfde serie en door dezelfde uitgever als voorgaand geschrift. De hoofdstukken bestaan uit: het wezen des geloofs; het object des geloofs; de strijd des geloofs. 48 pagina's, f 7,50.

Prof. dr W. van 't Spijker, De charismatische beweging — Uitgegeven in dezelfde serie en door dezelfde uitgever als de twee bovengenoemde geschriften. Deze telt 48 pagina's en kost f 6,—.

J. Thomas, Het luistert nauw, het gesprek over de preek tussen gemeente en predikant — „Dit boekje wil gemeenteleden en predikanten stimuleren om individueel, en zo mogelijk ook in groepsverband, met de vragen betreffende het preken bezig te zijn.” Het boekje telt ruim 120 bladzijden, kost f 14,90 en is uitgegeven door Kok, Kampen.

Ds M. R. v. d. Berg, Voor wie is het avondmaal; Sacrament voor ingewijden of verbondsmaaltijd — Uit het Woord vooraf: „Dit geschrift bedoelt geen omvattende theologische verhandeling over het avondmaal te bieden. ... Het neemt zijn uitgangspunt in de kerkelijke praktijk en vraagt zich af of de manier waarop de maaltijd van de Heer daarin functioneert, wel in

overeenstemming is met het Nieuwe Testament." Ruim 100 pag., f 12,90, uitgever: Kok, Kampen.

Dr T. Brienens, Bevinding: aard en functie van de geloofsbeleving — De kopjes van de diverse hoofdstukken luiden: „Aktualiteit van de bezinning op de bevinding; Visies op de bevinding; Toetsing van de verschillende visies; Bijbels-konfessionele omschrijving en vulling van de bevinding; Lijnen uit het gevondene.

Het boek telt 174 pagina's, kost f 21,— en is uitgegeven door Kok, Kampen.

Hans Bouma, Hoe blijf je er mens bij? Notities over huwelijk en gezin. — De schrijver probeert tot een juiste taxatie van de gegevens 'huwelijk' en 'gezin' te komen.

Het boekje telt 83 pagina's en kost f 12,—. Uitgever is Kok, Kampen.

Leve het leven, Preken en toespraken van de Deense dominee-dichter-vertaalt door Johan Winkler, gekozen door Sipke van der Land. 114 pag. f 14,50, uitgegeven door Kok, Kampen.

Harold Bauman, Tranen bij het leven — „Een troostrijk boekje dat mede door de kleurrijke foto's nieuwe levensmoed zal geven aan ieder die door verdriet overmand dreigt te worden."

Het boekje telt 32 pagina's, kost f 7,90 en is eveneens uitgegeven door Kok, Kampen.

Dr T. Brienens, Twee in één - Hoe God samenkomt met zijn volk (de grondvraag van de liturgie) — Apeldoornse Studies no. 14. In opdracht van de Theologische Hogeschool van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland uitgegeven door Uitgeversmaatschappij J. H. Kok, Kampen. Het boekje is een uitwerking van een voordracht gehouden op een predikantenconferentie. 45 pag., f 9,90.

Dr J. Verkuy, Inleiding in de Evangelistiek (met bijdragen van dr O. Jager) — „over de communicatie van het Evangelie in onze eigen westerse samenleving."

Het boek telt 284 pagina's, de prijs is f 42,50 en de uitgever is: Kok, Kampen.

De mogelijkheid bestaat dat op een of meerdere van deze aankondigingen in een bredere bespreking wordt teruggekomen. (red.)

Aanvulling op het vorige nummer

De op pagina 350 geleverde bespreking van „Ontmoetingen met mystici, deel I" was van de hand van ds B. Wielenga van Eck en Wiel.

Nieuwe bestellijst voor cassettes van l'Abri

Geruime tijd geleden trof u in dit blad een lijst aan van de cassettes met lezingen die bij l'Abri te koop zijn. Het betreft lezingen die in de loop der tijd in l'Abri te Eck en Wiel gehouden zijn en die op deze manier in publiciteit worden gegeven.

Het aanmaken en de verzending van deze cassettes heeft l'Abri kort geleden overgedragen aan Studio Ravenveldt de Barendrecht. Er is een nieuwe bestellijst uitgegeven, die niet te gebruiken is naast de oude. Wilt u, wanneer u cassettes wilt bestellen, uw bestellingen niet meer aan l'Abri zenden en ook de oude lijst niet meer gebruiken? De nieuwe lijst kunt u aanvragen bij en cassettes bestellen aan: Stichting Studio Ravenveldt, Postbus 136, 2990 AC Barendrecht. Dan noemen we nog die cassettes uit de nieuwe lijst, die u nog niet in Opbouw vermeld zag.

Drs W. G. Rietkerk:
167 Inspiratie, over het Schriftgezag
168 en 169 Ken u zelve
170 en 171 Identiteit en vervreemding
172 Volwassen worden, n.a.v. Anja Meulenbelt: „De schaamte voorbij"

Prof. dr B. Goudzwaard:
209 Planning en toekomstbeheersing in Oost en West
210 Kapitalisme en Christendom
211 Staat en democratie
212 Godsbeeld, mensbeeld en maatschappijbeeld
213 Economie in bijbels licht
214 en 215 Arbeid
216 Kerk en staat
217 Christelijke organisatie?

Ds B. Wielenga:
401 en 404 De dood: vriend of vijand?
403 Maleachi; een bijbelstudie
405 Euthanasie; een eerste oriëntatie
406 Inleiding op F. A. Schaeffer

Gast spreker (M. de Klijn):
908 Kommunikatie en manipulatie
909 en 910 Oorsprongen van de moderne kunst
911 He tweede gebod en de beelden-de kunst

Kerstgroetenactie EO-radioprogramma

In de komende weken voert „Ronduit", het jongerenprogramma van de EO-radio, in samenwerking met de organisatie „Kruistochten" een Kerstgroetenactie. Wie dat wil, kan „Ronduit" om toezending vragen van enkele geïllustreerde kaarten waarop in het Russisch of in een andere oosteuropese taal een Bijbeltekst is afgedrukt. Enkele adressen van christenen achter het IJzeren Gordijn, onder wie gevangenen genomen christenen in de Sowjet-Unie, worden bijgeleverd. Het is de bedoeling dat men de kaarten zelf verzendt. In het kader van een vorig jaar ge-

houden soortgelijke actie werden minstens 8.000 kaarten verzonden; dat aantal hoopt men dit jaar minstens te evenaren. „Ronduit" wordt elke maandag via Hilversum 1 uitgezonden van 19.00-19.40 uur; het adres is: EO-Ronduit, postbus 565, 1200 AN Hilversum.

Serie „Op Weg"

Onder deze titel („Op Weg") heeft het Trastaatgenootschap Filippus in samenwerking met de Stichting Elisabethbode een nieuwe uitgave doen verschijnen, waarvoor ongetwijfeld veel belangstelling zal zijn.

De bedoeling van deze serie is om jonge mensen, die min of meer vervreemd zijn van God en de kerk, of die kritisch staan t.o.v. het evangelie, te bereiken.

Over het algemeen is er weinig evangelisatielektuur voor deze mensen (van 16-25 jaar).

Het is beslist niet eenvoudig om in hún taal te spreken of te schrijven en op hún golflengte 'uit te zenden'. Ds Thijs Weerstra heeft deze taak op zich genomen. Hij is evangelisatiepredikant te Brussel en uit het nu verschenen eerste nummer blijkt duidelijk, dat hij de jeugd weet aan te spreken.

Verrassend is ook de vormgeving. De tekenaar Gerrit Westerveld heeft deze serie op moderne wijze geïllustreerd. Het is de bedoeling, dat dit eerste nummer gevolgd zal worden door meerdere. Voorlopig wordt aan zes nummers gedacht. De eerste drie zijn persklaar. Om een indruk te geven van de opzet worden de titels van de zes nummers vast vermeld:

Merk jij ooit iets van God?
Wie ben jij?
Leuk werk voor jou!
We nemen het niet!
Jezus — Hij is het! Helemaal!
Speurdersneus voor morgen.

De uitgevers willen met deze serie grote groepen jongeren bereiken. Gedacht wordt aan o.a. militairen, scholieren, jeugdige delinquenten, jongeren die koffiebars bezoeken, clubhuisjongeren e.d.

Ongetwijfeld zal deze serie ook veel aftrek vinden bij allen, die in de kerk te maken hebben met jongeren. De prijs van dit in kleurendruk uitgegeven eerste nummer is bijzonder laag: f 0,90 per exemplaar (bij grote bestellingen wordt sterke korting gegeven).

Voor het aanvragen van een proef-exemplaar, voor inlichtingen, voor eventuele bestellingen kunt u zich wenden tot: Filippus, Berkel 15, 8051 HV Hattum en Elisabethbode, Postbus 100, 7240 AC Lochem.

Stichting Geldévona

Ongeveer een jaar geleden werd opgericht de Stichting Geldévona (Protestantse Stichting ten behoeve van in de provincie Gelderland verblijvende gedetineerden, voorwaardelijk veroordeelden en hun naaste familiebetrekkingen). Sinds de Protestants Christelijke Reclaseringsvereniging in de fusie van een aantal reclaseringsverenigingen is opgegaan, kwam een einde aan activiteiten in de strafinrichtingen, waarvoor de overheid geen financiële middelen ter beschikking stelt. Dit wordt door de geestelijke verzorgers als een ongewenste beperking van de arbeid voor gedetineerden ervaren. Daarom werd Geldévona opgericht — in nauwe samenwerking met de geestelijke ver-

zorgers van in Gelderland gesitueerde strafinrichtingen. De presentatie van Geldévona ging gepaard met een verzoek om een financiële bijdrage. Hierop kwamen vele positieve reacties.

Zoals in de statuten staat aangegeven richt de Stichting zich in het bijzonder op het geestelijk welzijn van de in aanmerking komende personen en hun eventuele gezinsleden. Als voorbeelden zijn te noemen het verstrekken van een zakbijbelje aan personen bij hun vertrek uit de gevangenis, het financieel bijstaan van de gestichtspredikanten in hun activiteiten binnen de inrichtingen ten behoeve van de gedetineerden en het beschikbaar stellen van bedragen voor de oplossing van ernstige financiële moeilijkheden waarin veroordeelden zijn komen te verkeren. Voor dit laatste geldt steeds als voorwaarde, dat eerder een vergeefs beroep werd gedaan op andere hulpverlenende instellingen of instanties. Voor de verwezenlijking van een en ander zal in de nabije toekomst samengewerkt kunnen worden met men erkende reclaseringsinstellingen.

De aangegeven ontwikkelingen en mogelijkheden zijn voor het bestuur voldoende aanleiding ook voor 1979 een beroep te doen op uw vrijgevigheid. Voor de Stichting staat centraal de overweging te willen en te moeten handelen vanuit het Evangelie, zoals dit o.m. is te lezen in Lukas 4: 19. Collecten en giften kunnen worden overgemaakt op postrekeningnr. 3881871 t.n.v. penningmeester Stichting Geldévona te Zutphen.

Het bestuur:

C. Rosenbrand, Ede, voorz.,
G. E. Rietveld-de Vries, Harderwijk, secr.,
J. Derksen, Warnsveld,
penningmeester,
Mr. J. W. Bax, Arnhem,
D. J. Kempers, Doetinchem,

Secretariaat: Emdenmeen 32, Harderwijk, tel. 03410-12935.

Kursus Filosofie en Samenleving

De Kring Kampen van de Vereniging voor Calvinistische Wijsbegeerte hoopt in nauwe samenwerking met het Centrum voor Reformatorische Wijsbegeerte te Maarssen, bij voldoende deelname een cursus te organiseren onder het thema: Filosofie en Samenleving. Daarbij komen aan bod de actuele problemen rond de samenleving. Aan de hand van een beknopt historisch overzicht wordt nagegaan, hoe en waarom de maatschappij is zoals ze is. Deze ontwikkeling wordt getoetst aan Bijbelse normen. Zodoende ontstaat een helder inzicht in de oorzaken van maatschappelijke vraagstukken als vertechnisering en verwetenschappelijking, milieuverontreiniging enz. Vandaaruit kan ook licht geworpen worden op de meer menselijke problemen als vereenzaming, „vertrossing" (massa-productie en -consumptie), afnemende arbeidsvreugde, bureaucratisering, mechanisatie enz.

Vanuit de reformatorische wijsbegeerte zal een perspectief worden geboden op een zinvolle ontplooiing van wetenschap, techniek en samenleving.

De cursus zal gegeven worden in Kampen, gedurende ca. 10 avonden, eenmaal in de veertien dagen, in de maanden januari tot en met (begin) juni.

Een unieke kans voor allen die zich

Beroepen te Groningen: ds A. H. Algra te Sliedrecht.

in deze problematiek wensen te verdiepen.

Een goede algemene ontwikkeling behoort wel tot de voorwaarden om de cursus te kunnen volgen.

Inlichtingen aangaande de inhoud van de cursus kunnen worden ingewonnen bij: ir. A. W. Biersteker, stafmedewerker van het Centrum voor Reformatorische Wijsbegeerte, Postbus 149, Maarssen, tel. 03465-60945.

Een aanmeldingsformulier kan worden aangevraagd bij: H. Velvis, Spoorlaan 19, Wezep, tel. 05207-1330 (tussen 18.30 en 19.30 uur).

Na een langdurig lijden, wat door Gods genade moedig gedragen werd, ging van ons heen mijn lieve vrouw en onze tante

WILLEMKE TUINSM
echtgenote van P. Dijkstra

op de leeftijd van ruim 84 jaar.

'Wie in Mij gelooft zal leven,
ook al is hij gestorven'
Joh. 11 : 25 b

Heerenveen:
P. Dijkstra
Goutum:
W. Spoelstra
IJ. Spoelstra-Dijkstra
Leeuwarden:
H. de Haan
A. de Haan-Terpstra

Heerenveen, 26 november 1978
'Herema-state', k. 310

De begrafenis heeft inmiddels plaats gevonden in Sint Anna-Parochie.

Redactieleden:

Ir. A. W. Biersteker;
Drs H. de Jong;
Mr. dr J. Meulink;
D. W. L. Milo;
Ds E. R. Postma
Drs W. G. Rietkerk

Adres van de Redactie:

Ds K. Muller,
Riouwstraat 59,
1521 SC Wormerveer
Tel. 075-282589

Advertenties en druk:

Drukkerij „Steenbergen”,
Nooitgedacht 3, Zeist.
Tel. 03404-12452

Advertentieprijs:

35 ct per mm.
familieberichten
30 ct per mm.
Advertenties inzenden tot
dinsdagmorgen 10.00 uur.

Abonnementenadministratie:

Kon. Wilhelminalaan 38,
Leersum. Tel. 03434-4288

Abonnementsprijs:

f 39,— per jaar of f 20,—
per halfjaar.
Buitenland f 45,— p. jaar
of f 60,— per luchtpost.

Abonnementen kunnen ieder
moment ingaan, doch slechts
per 31 december eindigen. Op-
zeggen uiterlijk tot 15 november

PLEEGGEZIN GEZOCHT

De diakenen van de Geref. Kerk van
ROTTERDAM-OVERSCHIE zoeken op
korte termijn voor een nog onzelfstandig
meisje van ongeveer 16 jaar een prettig
pleeggezin, waar ze met liefde opgevan-
gen en verder geholpen wordt. Naar een
passende werkring als hulp in de huis-
houding zal worden gezocht. Informatie
bij ds G. v. d. Brink, Adrianalaan 162,
Rotterdam-Schiebroek, tel. 010-184552.
Bericht aan de heer W. de Jager, V. d.
Kloot Meyburgstraat 13, Rotterdam-
Ommoord, tel. 010-204707.

Drukkerij »Steenbergen»

Periodieken
Boekwerken
Handelsdrukwerk

Zeist - Telefoon 03404-12452

De krant

houdt u op de hoogte van het
wereldgebeuren;
geeft u inzicht in de vele
problemen en zaken die anders buiten
uw bereik liggen;
verruimt uw kennis in velerlei
opzichten.

*Maar het dagelijks nieuws bereikt ons zo vaak met onnodige sensatie en
verwarringwekkende tegenstrijdigheid.*

*De grote vreugde of het verdriet van anderen willen wij menselijk mee
belevén: op een manier die niet bedoeld is om de betrokkenen te kwetsen.*

U wilt dat niet, wij doen dat niet.

In het Reformatorisch Dagblad
wordt het nieuws zonder schroom en
zonder sensatie gebracht.

Het Reformatorisch Dagblad
geeft u commentaren en achtergrond-
informatie over actuele gebeurtenissen
vanuit een open Christelijke Visie op
de Maatschappij.

Het Reformatorisch Dagblad
geeft u daarnaast reportages en
beschouwingen over geloof en leven
en tal van andere interessante zaken.

Het Reformatorisch Dagblad
biedt u een open kijk op de wereld
om u heen.

Het Reformatorisch Dagblad past
in uw dagelijks leven omdat het de
waarden die het leven heeft verdedigt
en bevestigt.

Dáárom: door een abonnement
op het Reformatorisch Dagblad te
nemen versterkt u mede de kracht van
een Christelijke Samenleving.

Reformatorisch dagblad

Stuur onderstaande bon — in een open envelop,
zonder postzegel — naar
Reformatorisch Dagblad, Antwoordnr. 92, 7300 VB Apeldoorn.

Het Reformatorisch Dagblad zendt u:

☐ Het RD 3 weken op proef voor de halve prijs
(f. 4,95).

Zonder tegenbericht noteert het RD u daarna als
abonnee

☐ Kwartaal-abonnement à f. 42,70

☐ Jaar-abonnement à f. 167,— (3 weken gratis).

Naam:

Adres:

Woonplaats:

01

VERLAAT HET NEDERLANDS BIJBELGENOOTSCHAP DE OUDE KOERS ?

Deze vraag legde Kerknieuws voor aan Jan J. van Capelleveen, voor-
lichtingsfunctionaris van het N.B.G. n.a.v. de wijziging van de statuten.
Lees Kerknieuws nieuwe stijl.

Wie zich met ingang van 1 jan. a.s. voor een jaar abonneert ontvangt
de nummers vanaf 1 oktober gratis zolang de voorraad strekt.

Vraag proefnummer, antw.nr. 102, 6400 VB Heerlen (postzegel overbodig)

Ik wil een proefnummer van / abonneer mij op Kerknieuws *)

Adres:

Naam:

handtekening:

*) doorhalen wat niet van toepassing is.

Op.

➡ **ADVERTENTIES MOETEN UITERLIJK DINSDAGMORGEN
OM 10 (TIEN) UUR TER DRUKKERIJ ZIJN !!!**